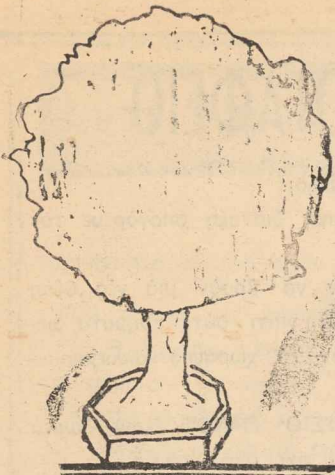
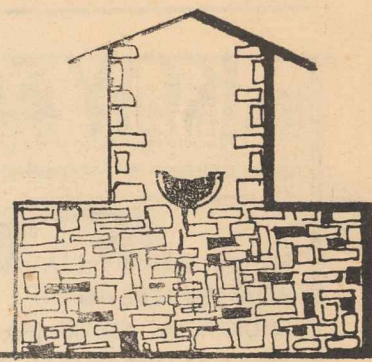

ΚΟΥΣΟΒΙΣΤΑ

Τά ώραϊα σου πλατάνια καὶ τὸ κρῦο σου νερὸ
εἶναι ἀκόμα πιὸ ώραϊα κι' ἀπὸ τὸν παλιὸ καιρὸ

Συντάσσεται ἀπὸ ἐπιτροπὴν

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΚΤΙΣΤΑΔΙΩΤΩΝ ΑΡΤΗΣ

ΕΤΟΣ 1ον

Αριθμὸς φύλλου 3

Μάιος 1982

ΠΡΙΟΒΟΛΟΥ 16 ΑΡΤΑ

ΜΙΑ ΛΑΜΠΡΗ ΧΩΡΙΣ ΛΑΜΠΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΧΤΙΣΤΑΔΙΩΤΗ

Τὸ κροτάλισμα τῶν πολυβόλων ἢ βοὴ τῶν κανονιῶν κι' ὁ
αὐτὸς τῆς μάχης σιωπᾶσαν.

Οἱ αὐραῖοι τῶν οὐρῶν τῆς γραμμῆς Ρούπελ πετάχτη-
καν ἔξω. Τὰ πνευμόνια τους μὴνες τώρα γεμάτα μούχλα
ἀπ' τὴν υγρασία, φούσκωσαν ἀπ' τὸ δροσερὸ βουνίσιο αε-
ράκι. Τὰ μάτια τους συνηθισμένα στὸ σκοτάδι θάμπωσαν
στόν ανοιξιάτικο καταγάλανο οὐρανὸ.

Ἡ ἡμερήσια διαταγὴ πού μιλοῦσε γιὰ ἡρωισμοὺς, γιὰ συ-
νέχιση τοῦ αγώνα, ἔφερε στὰ μάτια δάκρυα, ὄχι τόσο γιὰ
τοὺς ἡρωισμοὺς καὶ τὰ κατορθώματα ὅσο γιὰ τὸ ἄδικο. Κι'
ἦταν βαρὺ τὸ ἄδικο κι' ἀνεξήγητο καὶ βασάνιζε τὴ κουρα-
σμένη ψυχὴ τοῦ φαντάρου. Ερωτηματικὰ πλανιόταν ψιθυ-
ριστὰ «Μὰ τί στὸ διάβολο ἐγίνε ἀφού ἀπ' τίς γραμμὲς μας
δὲν κατάφερε νὰ περάσει οὔτε κουνούπι. Πῶς βρέθηκαν οἱ
γερμανοὶ πίσω μας, τί σοὶ συνθηκολόγηση εἶναι αὕτη; Ξερή
ἡ ἐντολὴ, πέρασε ἀπὸ φαντάρο σὲ φαντάρο, ὅπως συμβαί-
νει σὲ τέτοια περίσταση, «Κράτησε μόνον τὸ παγούρι, τὸ
σακκίδιο καὶ μιὰ κουβέρτα καὶ ξεκινάμε».

Ἐμπαινε μεγάλη βδομάδα. Ὁ Χριστὸν ἀνέβαινε στὸ Γολ-
γοθὰ, κι' αὐτὸς ὁ στρατὸς — μπουλούκι, φορτωμένος, τὸ
σταυρὸ του, περπατοῦσε τὸ δίκου του δρόμο τοῦ μαρτυρίου.
Τὸ κορμί μὴνες τυραγνισμένο ἀπ' τὸν πόλεμο ἀέρονταν τῶ-
ρα στὰ μονοπάτια. Ἀναστεναγμοί, βογγητὰ, ψαλμωδία καὶ
κάπου λιανοτράγουδο συντρόφευαν τὰ σурτὰ βήματα ἀπ'
τὴ κούραση.

Στὸ διάβα τους τοὺς ἔβλεπε ὁ Ἕλληνας τοῦ χωριοῦ καὶ
πόνανε ἡ ψυχὴ του. Ἄνθρωποι ἀγριεμένοι ἀπ' τίς ἀτέλει-
ες μάχης, χειτῶνια ματωμένα, κεφάλια φασκιωμένα μὲ παρ-
δαλοὺς ἐπιδέσλους καὶ δεκανίκια καὶ πατερίτσες. Καὶ σάν
ἐφταναν σὲ χωριὰ τὸ μαρτύριό τους τόσβυναν γιὰ λίγο οἱ
μανάδες ποὺ βγαίνουν στίς αὐλὲς πρόθυμες μὲ τὸ ἀχνιστὸ ψω-
μί, μὲ τὸ τυρὶ μὲ τὸ μαστραπά μὲ τὸ κρασί, μὲ καλωσύνη,
μὲ ἀγάπη ζεστασιά. Ἀλλὰ καὶ τούτοις τί ν' ἀπαντήσουν; «Δὲν
ἔτυχε ν' ανταμώσουμε μὲ τὸ γυιὸ σου κυρὰ θάνατο παραπίσω
πού ἐρχονται πολλοί». Ἡ χαρὰ ἄλλαξε μὲ τὴ θλίψη, τὴν αὐγὴ
νία, τὸ ἀβέβαιο. Ἀνάμεσα στας κέρρι πού περπατοῦσε ἦταν καὶ
καμμιὰ δεκαριά συγχωριανοὶ μας. Ἀνακατωμένοι ἀμούστακα
παλικάρια καὶ μισόκαιροι μὲ μιὰ τρακέδα παιδιὰ, πού τοὺς ἔ-
φερε στὸ μέτωπο ἡ ἐπιστράτευση. Οἱ περισσότεροὶ συγγενο-
λοὶ μεταξὺ τους, περπατοῦσαν διπλά-διπλά κουβεντιάζοντας
γιὰ τὸ χωριὸ καὶ γιὰ καλημοὺς τῆς ζωῆς, κι' ἐτσι ὁ δρόμος
γίνονταν «μαλακώτερος».

Θυμάται ἡ παρέα:

«Μεγάλῃ Τρίτῃ βρεθήκαμε κατακαμπίς στὰ φρέσκα ὀργυ-
μένα χωράφια τοῦ κάμπου τῶν Γρεβενῶν. Ἐκεῖ παρουσιάστη-
καν τὰ σιδερένια πουλιά τῶν γερμανῶν, γιόμισε ὁ οὐρανός.
Εἰρχαν βόμπες καὶ πυροβολοῦσαν μὲ τὰ μυδράλια κάθε ζων-
τανὸ στόχο πού κουνιόνταν. Πέσαμε κάτω ὅλοι μπρούμυτα
μέσα στίς σποριὲς ἀπ' τὰ χωράφια. Κι' ἐκεῖ σωριαστήκαμε
καὶ περιμέναμε μαρμαρωμένοι χωρὶς νερὸ καὶ φαί μέχρι τὸ
βράδυ. Γιατί ἐτσι καὶ κούναγες ταυτί σου ἦσαν ξεγραμμένοι
ἤρθε ἡ στιγμὴ πού μακαρίσαμε αὐτοὺς πού σκοτώθηκαν καὶ

δὲ ζοῦσαν τὸ δικὸ μας μαρτύριο τῆς αγωνίας περιμένοντας
ὁ καθένας ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ τὴ σφαῖρα του, μέσα στὸ
δαιμονισμένο σφύριγμα τῆς σειρήνας τῶν στούκας.

Σάν μὰς τύλιξε τὸ σκοτάδι ξανασάναμε, χῶσαμε τὰ κεφά-
λια μας σάν τὰ βόδια σταυλάκια καὶ ἐπίναμε νερὸ λὲς καὶ εἰ-
μαστε χρόνια διψασμένοι καὶ ξεκινήσαμε.

Μετὰ ἀπὸ μέρες περπατώντας πάντα στὸ σκοτάδι καὶ σκο-
ντάυτοντας ἀπ' τὰ κακοντρόχαλα καὶ τίς ρίζες, φτάσαμε με-
σάνυχτα σὲνα χάνι. Ἐκεῖ μὴνὸ νάριχνες δὲν ἔπεφτε κάτω. Ἀ-
ποκαμωμένοι ὁ Βασίλης ὁ μικρότερος τῆς παρέας εἶπε. Σταθῆ-
τε ρε παιδιά δὲν ἀντέχω ἄλλο θὰ μπῶ νὰ ξεποστᾶσω λίγο
καὶ χῶθηκε στὸ κεφαλόσκαλο ἀπ' τὸ χάνι. Κι' ὅπως ἦταν σκο-
τάδι σκόνηταψε στὸ κουφάρι αλουνοῦ πού κοιμόνταν κατὰσα-
ργα. — Σιγὰ συνάδελφε μὲ σκότωσες ἀκούστηκε ἀξάφνα ἡ
φωνὴ κι' ἀντήχησε κι' ἄλλη «πρόσχε συνάδελφε πάτηρες τὸ
στρατηγὸ. Πρίν προλάβει νὰ ἀπαντήσει ὁ Βασίλης ἀποκρίθη-
κε ὁ στρατηγός, πού ἦταν καὶ κοντοχωριανὸς ἀπ' τὴ Πράμα-
ντα. Σ' αὐτὸ τὸ Γολγοθὰ τὸ δικὸ μας δὲν ὑπάρχουν στρατη-
γοὶ καὶ φαντάροι ὅλοι στὸ ἴδιο τηγάνι ψηνόμεστε. Κάτσε πα-
τριώτη νὰ στρίψουμε τσιγάρο κι' ἀκούστηκε ἀπ' τ' ἀντικρύντα
βλαχοχώρια λυπητερός ὁ ἦχος τῆς καμπάνας, ἦταν Μεγάλῃ
Πέμπτῃ».

Τὸ ξεπόσταμα, ἓνα τσιγάρο ὅλο κι' ὅλο καὶ πάλι δρόμο
καὶ πάλι οἱ ἴδιες εἰκόνες καὶ πάλι οἱ ἴδιες σκέψεις καὶ αἶντε
παιδιὰ καὶ φθάσαμε.

Ξημερώσαμε κάπου στὸν κάμπο τῆς Κωπαΐδας. Ἐκεῖ κατα-
καμπίς μιὰ ὁμάδα, τόχε καμφοῦ φαίνεται, κονόμισε καμμιὰ δε-
καριά ἀρνιά ἀπ' τοὺς βλάχους. Τὰ σοῦβλισαν καὶ μαζεῦτη-
καν οἱ ἄντρες καὶ τὰ γύριζαν πρῶι πρῶι στὴ φωτιά.

Σάν κοντοζυγώσαμε καὶ μὰς βάρεσε ἡ μυρωδιά νιώσαμε ὅ-
τι ἦταν ἡ μέρα τῆς Λαμπρῆς. Βλέπεις περπατώντας τόσες μέ-
ρες μὲ πολεμικὰ κορμιά, πρισμένα πόδια καὶ βασανισμένη τὴν
ψυχὴ χάσαμε τὰ πασάκια μας.

Μὰς φώναξαν κι' ὅταν ἀνταμώσαμε κι' εἶπαμε τὸ «Χριστὸς
Ἀνέστη» συνέβηκε ἐκεῖνο πού ὅλοι φοβόμαστε καὶ κανένας
δὲν τόλμαγε νὰ τὸ ξεστομίσει. Τὰ καταραμένα Στοῦκας ἐπε-
σήμαναν ἀπὸ μακριὰ τοὺς καπνοὺς καὶ ἦρθαν καταπάνω μας
Προλάβαμε καὶ σκορπίσαμε στὰ χαντάκια. Εὐτυχῶς δὲν πέτυ-
χαν κανένα.

Βαλτωμένοι στὸ νερὸ μέχρι τὴ μέση τρυπώναμε τὰ κεφά-
λια μας στίς βατινιὲς νὰ μὴ μὰς δούν οἱ γερμανοὶ πού πε-
ταγαν τόσο χαμηλὰ πού τοὺς ἔβλεπε. Τ' ἀρνιά διπλά μας
καίγονταν στὴ φωτιά καὶ κανένας δὲν τόλμαγε νὰ ξεμυτίσει,
γιατί οἱ σφαῖρες σφύριζαν διπλά.

Πάνω ἀπὸ τὸ στήθος τοῦ Ἀνδρέα πού ἦταν ἀκίνητος πέ-
ρασε ἓνα φίδι καὶ μόλις ξεμάκρυνε ὁ Γληγοράκης διπλά κίτρι-
νος ἀπ' τὸ φόβο του εἶπε «τὴν προσκύνα του καὶ αὐτὰ μὰς
κυνηγᾶνε σήμερα». Καὶ στὰ αεροπλάντα σήκωσε τίς ανοικτὲς
παλάμες του καὶ καταράστηκε. «καλὰ νὰ μὲ κάνετε ἀφού δὲν

Συνέχεια στὴν 4ῃ σελίδα

ΚΟΥΣΟΒΙΣΤΑ

Τά ώραϊα σου πλατάνια καὶ τὸ κρῦο σου νερὸ
εἶναι ἀκόμα πιὸ ώραϊα κι' ἀπὸ τὸν παλιὸ καιρὸ

Ἀπ' τὸ περιοδικὸ ΣΚΟΥΦΑΣ τεύχη 1955 — 56 σὲ δημοσι-
ευμα τοῦ καθηγητοῦ Κ. Μέρτζιου «Ἡ Ἀρτα στὰ Ἀρχεῖα τῆς
Βενετίας» καὶ ἀπὸ τὴν ἐκπομπὴ τοῦ ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ
τῆς Κέρκυρας στὶς 22/12/79 ἀπ' τὸν λαογράφου Κ. Λάμπρο
Κασελούρη μετφέρουμε ὅτι βρήκαμε γιὰ τὸ χωριὸ μας.

Γύρω στὰ 1690 βάρβαρα στίφη πειρατῶν ἔκαναν τακτικὰ
ἐπιδρομὲς στὴν περιοχὴ τῆς Ἀρτας καὶ παρὰ τὸ ὅτι ἡ Ἀρτα
τότε ἦτο τουρκοκρατούμενη δὲν ἀρκοῦνταν μόνον στὰ πεδινὰ
ἀλλὰ φτάναν καὶ μέχρι τοὺς Μελισσοῦρους. Μὲ ἀρχηγὸ κά-
ποιο Μανιάτη ὀνόματι Λιμπέριο Γερακάρη.

Οἱ ἀρτινοὶ ἀπεφάσισαν νὰ ζητήσουν τὴν βοήθεια τῶν Ενε-
τῶν πού τότε κατεῖχαν τὰ Ἐπτάνησα καὶ τὴν Πρέβεζα καὶ
παρ' ὅλο πού πλήρυναν βαρὺ φόρο στοὺς Τούρκους ἀναγκά-
στηκαν γιὰ νὰ γλυτώσουν τὸ υπόλοιπο τῆς σοδειᾶς τους νὰ
πληρώσουν φόρο καὶ στοὺς Ενετοὺς.

Ἀνάμεσα στ' ἄλλα ὀρεινὰ χωριὰ, Μελισσοῦρους, Πράμα-
ντα, Ραφταναίους, Συρφακο ἀναφέρεται καὶ ἡ Κουσοβίστα σὲ
ἓνα κατάλογο τοῦ 1695 πού βρέθηκε στὰ Ενετικὰ ἀρχεῖα πλὴ-
ρυνε φόρο 2 ρεάλια τὸ χρόνο καὶ φέρεται σάν ἓνα ἀπ' τὰ
μικρότερα χωριὰ ἂν σκεφθῇ κανεὶς πῶς ἡ Πράμαντα πλήρω-
νε 14 ρεάλια οἱ Μελισσοῦργοι 16 καὶ οἱ Ραφταναῖοι 7 ρεάλια.

Ἦταν πράγματι ἓνα μικρὸ χωριὸ ἡ Κουσοβίστα τότε; ἢ ἡ-
ταν πολὺ σκορπισμένο; ἢ ἀκόμη ἦταν μὲ δύο Κοτσαμπασί-
δες (δύο προέδρους) ὅπως ὁ Γιώργος τ' Γιάνν' Καλύβα μὰς
λέει;

Ερωτήματα πού αὐτὴ τὴν στιγμὴ δὲν μπορούμε ν' ἀπαντή-
σουμε, γιὰτὶ μετὰ ἀπ' ἐκεῖ τὸ χωριὸ μὰς ἀναφέρεται στὸ
1984 στὸ βιβλίο τοῦ Σερραφείμ Ξενοπούλου Δοκίμιον περὶ Ἀρ-
τας) πού ἐπὶ λέξει γράφει: «Κουσοβίστα ἢ Κομοβίστα (Σημ.
ἡ δευτέρη ὀνομασία εἶναι λάθος μάλλον τυπογραφικὸ θὰ ἦθε-
λε νὰ γράφει Κοσοβίστα) χωριὸν οἰκούμενον ὑπὸ οἰκογενει-
ῶν 40 εὐλογουμένων, ἐν τρισὶν ἱεροῖς Ναοῖς, Ἀγίου Νικολάου
Ἀγίας Τριάδος καὶ Ἀγίας Παρασκευῆς ὑπὸ τεσσάρων ἐγχωρί-
ων ἐκρέων».

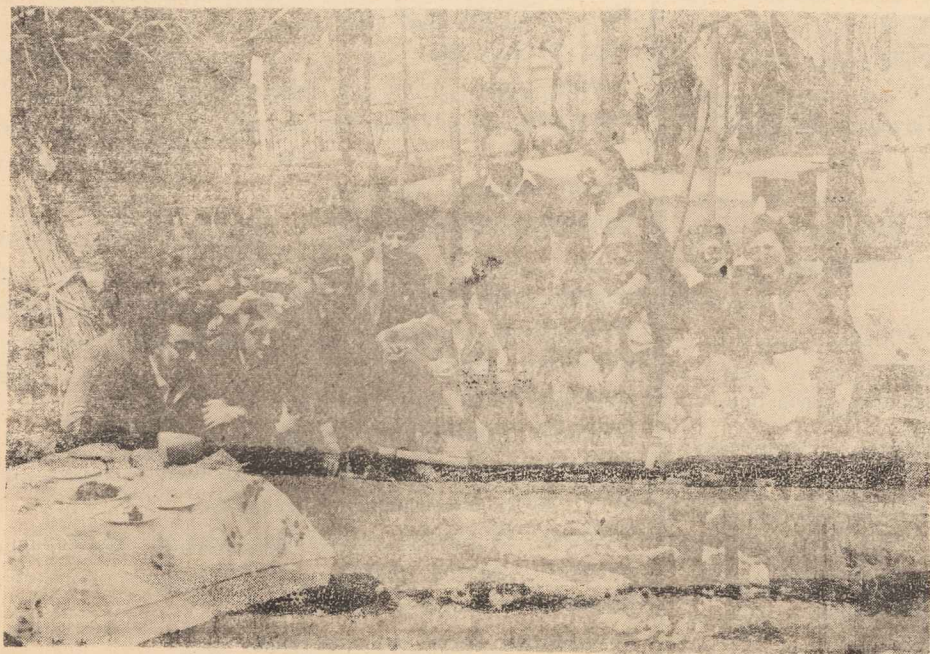
Οἱ ἀνωτέρω ἐκκλησίαι ὑπάρχουν καὶ σήμερα ὅσον ἀφορᾶ
δὲ τοὺς ἱερεῖς εἶναι ὁ Παπαθανάσης, ὁ Παπακώστας, ὁ Παπα-
θεοδῶρου, καὶ ὁ Παπαλένης.

Κουσοβίστα λοιπόν, ἀπὸ πότε δὲν ξέρομε ἀλλὰ μέχρι τὴν
1ῃ Ἀπριλίου 1927.

Τὴν ἡμερομηνία αὐτὴ ὁ μακαρίτης ὁ δάσκαλος ὁ Φλώρος
σήκωσε στὸν πίνακα τὸν γιό του τὸ Μήτσιο μακαρίτης κι'
αὐτὸς σήμερα κι' ἔγραψε τὴ νέα ὀνομασία τοῦ χωριοῦ μὰς
ΚΤΙΣΤΑΔΕΣ.

Τὸ χωριὸ μὰς λοιπόν μὲ τὸ ἀπὸ 1-4-1927, Φ.Ε.Κ. 76)19
27 Διάγραμμα μετονομάσθηκε σὲ Κτιστάδες στὴν δικὴ μὰς ὁ
μὴς γεννιὰ ἔμεινε καὶ θὰ μείνει ΚΟΥΣΟΒΙΣΤΑ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΛΩΡΟΣ

Κι' εἶχαν ἀρνιά πού ψήναν κριάρια σουβλισμένα

Ἀληθινὸ πιανηγύρι στὴν Ἀγία Τριάδα ἀπὸ τὴν ἐκδρομὴ τῆς
Πρωτομαγιάς.

ΚΟΥΣΟΒΙΣΤΑ

Το ώραίο σου πλατόνιο και το κρύο σου νερό
είναι ό κώμα πιά ώραία κι' όπιά τόν παλιό καιρό

«ΚΟΥΣΟΒΙΣΤΑ»

Μηνιαία έκδοση τής Αδελφότητας Κτισταδιωτών Αρτης «Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ»

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Αδελφότητα Κτισταδιωτών Αρτης

Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο

Διευθυντής: ΓΙΩΡΓΟΣ Β. ΦΛΩΡΟΣ

Πριοβόλου 15 Άρτα

Διαχειριστής Οικονομικού

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Β. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

Οι Γνώμες συνεργατών δεν εκφράζουν απαραίτητα και τις απόψεις του Δ.Σ.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Εσωτερικού ετησία 250 δρχ.

Εξωτερικού ετησία 1000

Κοινοτήτων ετησία 500

Γραφεία Πριοβόλου 15 Άρτα

ΕΙΔΙΚΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Πολλοί χωριανοί αλλά και ξένοι πώς το χωριό μας θέλοντας να βοηθήσουν την προσπάθειά μας για την έκδοση της εφημερίδας, μας στείλαν την συνδρομή τους για το 1982.

Γιαννάκης Γεώργιος Βασίλ.	δρχ.	500
Παπαθανασίου Γεώργιος Κων/νου		250
Παπαδημητρίου Κων/νος Ηλία		250
Λένης Νικόλαος Γεωρ.		250
Γιαννάκης Δημήτριος Βασίλ.		250
Τόλης Δημήτριος Γεωρ.		250
Τόλης Γεώργιος Δημ.		250
Καλύβας Γρηγόριος Γεωργ.		250
Παπαθανασίου Παύλος Κων.		250
Βήχας Βασίλειος Γεωρ.		250
Τόλης Κων/νος Αχιλ.		250
Μπριασούλης Ιωάννης Βασίλ.		250
Παπαδημητρίου Γεωργ. Δημ		250
Βάσιος Δημήτρ.		250
Γκογκάκης Βασίλ.		250
Κοντοχρήστος Θωμάς		250
Εστιάτοριον «Ζέρβας»		250
Τόλης Κων/νος Αχιλέα		250
Σέρβος Βασίλειος		250
Φλώρος Ανδρέας		250
Τόλης Σπύρος		250
Παπαδημητρίου Τάσος		250
Περρωτή Ελένη		250
Γιώργος Ανδρέα Φλώρος		250
Χρήστος Μητρογιώργος		250
Στέφανος Χρ. Βήχας		250
Δημοσθένης Βήχας		250
Ανδρέας Β. Παπαθεοδώρου		250
Νίκος Γ. Καλύβας		250
Κων/νος Δημ. Παπαθεοδώρου		250
Κων/νος Ανδρ. Φλώρος		250
Κων/νος Β. Βήχας		250
Κων/νος Β. Γιαννάκη		250
Στέφανος Κ. Φλώρος		250
Δημήτριος Αθ. Γιαννάκης		250
Κων/νου Ι Βήχας		250
Νικόλαος Κ. Μπριασούλης		250
Λάμπρου Λάμπρος		250
Βασίλειος Γ. Φλώρος		250
Βήχας Ι. Κων/νος		250
Ιωάννης Γ. Βήχας		250
Παπαθανασίου Αναστάσιος		250
Χρήστος Μιχ. Παπακώστας		250
Αγγελος Γ. Λένης		250
Φλώρος Αρχιμήδης		250
Γιαννάκης Χρήστος		250
Σφώρος Νίκος		250
Θεοχάρης Ξενοφών		250
Βήχας Αθανάσιος		500
Καλύβας Αθανάσιος		250

Από την 'Αθήνα

Αθήνα 12 Μαΐου 1982

Κυρίες Πρόεδρε

Η συνάντηση των δύο Αδελφότητων που έγινε την Πρωτομαγιά στο χωριό μας ήταν επικοδομητική και δόθηκε η ευκαιρία στα μέλη μας και τους χωριανούς να σμιξουν και να γλεντήσουν όλοι μαζί, στο χωριό.

Για την οργάνωση τής εκδρομής σας θερμά συγχαρητήρια σε Σας και τα μέλη του Δ.Σ. και πολλές ευχαριστίες για το πλούσιο τραπέζι που μάς κάνατε.

Θέλουμε να πιστεύουμε ότι η συνάντηση αυτή ήταν μία αρχή συναντήσεων που θα έχουν σα σκοπό την επικοινωνία τη διασκέδαση των μελών μας καθώς και επίλυση των διαφόρων προβλημάτων μας.

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΗΧΑΣ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Από την Κοινότητα

Κτιστάδες 10 Μαρτίου 1982

ΠΡΟΣ: Το Διοικητικό Συμβούλιο τής Αδελφότητας
Κτισταδιωτών (Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ)

Οδός Πριοβόλου 10 Άρτα

Αγαπητοί μας Συγχωριανοί

Με την ευκαιρία τής πρώτης μας επικοινωνίας θα θέλαμε να εκφράσουμε κατ' αρχήν τα συγχαρητήριά μας στο Διοικητικό Συμβούλιο που εκλέχτηκε απ' τις αρχαιεσιές τής 17ης Φεβρουαρίου 1982 και τις ευχές μας για εποικοδομητική συνεργασία και γόνιμο έργο.

Είναι αλήθεια πως το ενδιαφέρον των ξενιτεμένων μας για τα κοινά του χωριού μας είναι έκδηλο, απόδειξη ή ύπαρξη δύο αδελφότητων με έδρα την Αθήνα και την Άρτα. Η ανοικτή κίνηση στην αδελφότητά σας χαιρετίστηκε απ' το Κοινοτικό συμβούλιο και απ' το σύνολο των χωριανών με χαρά κι ελπίδα πως θα δραστηριοποιηθεί για την προβολή και την επίλυση στην συνέχεια των καυτών προβλημάτων του χωριού μας.

Με την ευκαιρία αυτή σας εκφράζουμε τις θερμές ευχαριστίες μας για την αποστολή (10.000) χιλ. δραχμών για την διαμόρφωση του χώρου του νέου Κοινοτικού Νεκροταφείου και ελπίζουμε σε μία γόνιμη συνεργασία.

Απ' την πλευρά μας θα σας ενημερώσουμε για το καθετί που απασχολεί το χωριό και με τη προβολή τους απ' την εφημερίδα τής αδελφότητας ελπίζουμε σε καλλίτερες μέρες. Με την βεβαιότητα ότι η αδελφότητα θα δικαιώσει τις προσδοκίες όλων μας.

Σας Χαιρετούμε φιλικά

Ο Πρόεδρος τής Κοινότητας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

Κτιστάδες 29 — 4 — 1982

Αριθ. Πρωτ. 238

Πρός

Το Δ)κό Συμβούλιο Αδελφότητας Κτισταδιωτών
(Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ)

εις Άρτα

Αγαπητοί Συγχωριανοί

Σχετικά με την από 12-4-1982 επιστολή σας πήραμε την Μελέτη για το Εκκλησάκι που μελλοντικά θα κατασκευασθεί υπό νέο Κοινοτικό Νεκροταφείο.

Δεχθείτε τις ευχαριστίες εμού προσωπικώς και των μελών του Κοινοτικού Συμβουλίου δια την ανωτέρω ενέργειά σας.

Ευχαριστούμε επίσης τον κ. Θωμά Τσώλην αρχιτέκτονα Μηχανικό που έκανε δωρεάν την μελέτη για το εκκλησάκι.

Παρακαλούμε όπως δια τής εφημερίδας σας ευχαριστήσουμε τον κ. Θωμά Τσώλην για την δωρεά τής Μελέτης.

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Ο Πρόεδρος Κοινότητας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

Λαϊκές παροιμίες-Γνωρικά

Μετά τις προλήψεις που γράψαμε στο πρώτο μας φύλλο θεωρούμε χρέος μας να μαζέψουμε και να δημοσιεύσουμε τις διάφορες παροιμίες και τα γνωμικά που από στόμα σε στόμα έφτασαν σε μάς εδώ και χιλιάδες ίσως χρόνια.

Αβουλος ο νους, διπλός ο κόπος.

Αγάλια αγάλια γίνεται ή αγουρίδα μέλι.

Αγαπάει ο Θεός τόν κλέφτη, αγαπάει και το νοικοκύρη.

Αγάπα τόν άλλον κατά το χούι του.

Αγαπώ κυρά να κλάνεις, μά όχι να τή παρακάνεις.

Αγίος ό, στον τόπος σου τιμή δεν έχει.

Αγιου τ'; και του μικρού παιδιού τάμα να μη τού κάμεις.

Αγιου τού, που δε σε βοηθάει κερί να μη τ' ανάψεις.

Αγουρφαής ό, κερδαίνει.

Αγώι τ, ξυπνάει τόν αγωγάτη.

Α δε βρέξει θα σταλάξει, εσύ κάμε τή δουλιά σου.

Αδειάζει το μ..... να παίξει την ομάδα;

Αδεια μαντριά γεμάτα λύκους.

Αδερφή ή, τόν αδερφό χρυσόν αητό τόν έχει.

Αδικος ό κόπος μου και τα παπούτσια χάρη.

Αη-Γεωργίου τ', να φέξει.

Αη-τ'ς, Σωτήρως τόν σταφύλι και τση Παναγιάς τόν σύκο.

Αίμα τ', νερό δε γίνεται.

Αιτία και θάνατος.

Αιτία τώ θέλ' ή γύφτισσα να τής καεί τ' αλεύρι.

Ακάλεστο τόν, στον γάμο τόν καθίζουσε στον πάτο.

Ακίνητο τ', νερό μουχλιάζει.

Ακόμα δεν τόν είδαμν, Γιάννη τόν φωνάξαμν.

Ακου γέρου, συμβουλή και παιδεμένου γνώση.

Ακουσες στη γειτονιά σου, καρτέρι το και στη γωνιά σου.

Ακριβός στα πίτουρα και φτινός στ' αλέβρι.

Αλαλα μπάλαια δαυλιά καμένα

Αλλα είναι τα λιθάρια κι' άλλα είναι τα κλωνάρια.

Αλλα καλά κι' άλλα γ.... τή μάνα τους.

Αλλα λέει ή πεθερά μου κι' άλλ' ακούν τ' αυτιά μου.

Αλλα λογαριάζ' ό γάιδaros κι' άλλα ό γαιδουριάρης.

Αλλαζ' ό κολιός κι' έβαλε τα ρούχ' αλλιώς.

Αλλα τα μάτια τού πουλιού (ή λαγού) κι' άλλα τής κουκουβάγιας.

ΝΕΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

Συνέχεια απ' το δεύτερο φύλλο.

Γύρω στα 1935 μία αστυνομική διάταξη απαγόρευε τόν ενταφιασμό μέσα στο χωριό.

Οι χωριανοί τότε προσπάθησαν να βρουν μία νέα θέση για το Νεκροταφείο, αλλά μάταια, γιατί ούτε χρήματα διέθετε ή κοινότητα και όλα σχεδόν τα χωράφια καλλιεργούνταν.

Τότε ό μακαρίτης σήμερα ΚΩΣΤΙΟ ΠΑΝΟΣ έκανε δωρεά στην κοινότητα ένα χωράφι που είχε στο Φτελιά.

Ο Γιαννακούλας μάς λέει σήμερα, πως την εποχή εκείνη (1935—36) πέθανε ένα παιδί του μικρό, ή αστυνομική διάταξη ήταν αυστηρή για την χρησιμοποίηση του Νεκροταφείου μέσα στο χωριό, και δεν είχαν που να τή θάψουν, και τότε ό Κώστας Πάνος σαν πραγματικός χωριανός κι' άνθρωπος που νοιάζονταν για το σύνολο παραχώρησε το χωράφι του.

Μετά το παιδί του Γιαννακούλα πέθανε ή γυναίκα (ή πρωτη) του Μήτσου Πάνου (Φωτεινή), ό Κώστα Τόλης, ή Σπύρο Θανασούλα και δύο-τρεις άλλοι που θάφτηκαν σ' αυτό το Νεκροταφείο.

Οι γνώμες των χωριανών μας στο γιατί εγκαταλείφτηκε αυτό το Νεκροταφείο είναι διχασμένες. Άλλοι λένε πως σε κάποια κηδεία τούς έπιασε βροχή μεγάλη στα δίστρατα και μέχρι να γυρίσουν στο χωριό στάζαν όλοι νερό.

Άλλοι λένε πως λόγω τής συνθέσεως του εδάφους δεν λιώναν οι πεθαμένοι, γεγονός πάντως είναι πως το Νεκροταφείο του χωριού μας αλλάζει για μία ακόμη φορά θέση.

Όλες οι ενέργειες στράφηκαν προς την Αγία Παρασκευή, που βρίσκεται σήμερα το Νεκροταφείο. Ο Γιώργος τ' Γιανν' Καλύβα μάς λέει πως το χωράφι ήταν τής Πάνο Καλύβαινας που συμφώνησε να τή πουλήσει στην κοινότητα αντί ενός ποσού (δεν θυμάτε κανέναν πόσο).

Παρ' όλη όμως τή συμφωνία ή κοινότητα δεν μπόρεσε να μαζέψει τα χρήματα να τή δώσει. Πέθανε δε την εποχή εκείνη (γύρω στο 1939) ένα παιδί του Βασίλη Καλιόπη και ή Πάνο Καλύβαινα εμπόδισε τήν ταφή στο χωράφι τής, γι' αυτό τή θάψαν από κάτω στο χωράφι του Κώστα Φλώρου (Καλιόπη).

Η κοινότητα διαμαρτυρήθηκε στην αστυνομία που συνέλαβε την Πάνο Καλύβαινα και κάθισε μία βδομάδα στην Άγναντα στο κρατητήριο.

Μετά απ' αυτό ή κοινότητα με έρανο στους χωριανούς μαζέψε τα χρήματα και νομιμοποίησε τήν νέο για τότε Νεκροταφείο που πρωτοθάφτηκε ή Όλγα τού Μάρκο Γιαννάκη.

Από τότε μέχρι και σήμερα για πάνω από σαράντα χρόνια το Νεκροταφείο είναι στην Αγία Παρασκευή.

Οι ανάγκες που επέβαλαν τήν μεταφορά του είναι γνωστές κατήφορος με πάγο τόν χειμώνα, κακοτράχαλα στεφάνια και γενικά παλιόδρομος.

Τώρα τώ πόσο τώ νέο Νεκροταφείο είναι στή σωστή θέση αυτό είναι κάτι άλλο. Γι' αυτούς που μένουν στο χωριό και ή γνώμη τους βαρύνει περισσότερο, ή θέση είναι ή σωστή, άλλοι ίσως διαφωνούν, εκείνο που είναι γεγονός είναι πως τώ Νεκροταφείο αλλάζει για μία ακόμη φορά θέση, μεταφέρεται στη ΣΚΑΛΑ.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΛΩΡΟΣ

Κουβέντες - Κουβεντούλες

Διακονιάρης: ό ζητιάνος

Διασίδι: γνέμα μαζεμένο στεφάνι

Δίμτο: ύψασμα που έχει γίνει στον αργαλειό χειροποίητο

Δρακοντιά: μικρό φυτό με πικρή και καπτή γεύση

Ε

Ει Σιέρ: Ποιός ξέρει (και πέ Σιέρ)

Ζ

Ζαγόρ: Κυνεγτικό σκυλί και βρισιά (ζαγόρ τ' κιαρά)

Ζαλιάρα: εκείνη που προκαλεί τή ζάλη ζαλιάρικο ζαλοκουνέν

Ζαπώνω: καταχρώμαι, καταλαμβάνω παράνομα

Ζιαβζέκης: ό διαβολάκος, μεταφ. ό κουτοπόνηρος

Ζεματάω: Καίω με χοχλαστό νερό

Ζεφκι: πολύ και καλό φαγητό

Ζορι: δύσμη, βία

Ζουλάπι (ζλάπη): άγριο ζώο (στα αρβικά ζιαπ: λύκος)

Ζουμπερέκι: τώ μάνταλο τής πόρτας

Θ

Θράκα: αναμμένα κάρβουνα

Θραφερός: ευκολόσπαστος

Κ

Καβνάς: φασαρία, μάλωμα

Κακάρωνομαι: καμννομαι, υπερηφανεύομαι

Κακαρώνω: σβήνω, πεθάνω

Καλατζής: Καλαμιτζής-γανωτής

Καλντιρίμ: πλακόστρωτο δρομάκι

Κάλφας: προγυμναστής, υπάλληλος, βοηθός

Κάμα: ζέστη ανυπόφορη (έβαλη κάμα)

Καπούλια: Οι γλουτοί τού αλόγου πίσω απ' τώ Σαμάρι

Καραούλι: καρτέρη, σκοπιά

Κασιαβέτι: στεναχώρια, έγνοια

Καταιρτάω: φεύγω στα μαστορκά

Καφτάνι: αξίωμα, τίτλος (μεταφορά ζώλο τώ 'ρεά ένα καφτάν)

Συνεχίζεται

αντι για χρονογραφημα

Του Γιώργου Χριστοφίδη

Κυριακάτινο πρωινό πριν 50 χρόνια

Έξι ημέρας των ανθρώπων και η Κυριακή του Θεού. Η Θωδώρανα θαμπά άναβε τα καντήλια του Αηνικόλα και σήμαινε την πρώτη.

Ο Παπαδημήτρης κατηφόριζε απ' την «τζούμα», με το Λιά, το Γιάννη και το Γιώργο της Μητράνας. Κι' άρχιζαν το διάβασμα, απ' τη μία μεριά ή Αναγνώστανα κι' απ' την άλλη τα παπαδοπαιδιά, μέχρι που σήμαινε η δεύτερη καμπάνα. Ψέλλνοντας, απ' τα σκαλίσια ακόμα της Εκκλησίας, έπαιρναν τις θέσεις τους επίσημα οι Ψαλτάδες. Το δεξιό τα αδέρφια ο Γιάννης και ο Νίκος Καλατζής και το αριστερό ο Νικόλα Παπαθώδωρος και ο Μήτσιος του Βασίλη Μήτσιου. Στην άκρη ο Κώστα Θανασούλας καρτέραγε πότε θα φτάσει στο «πιστεύω» και στο «πάτερ ημών» να τα ειπεί αυτός.

Στην τρίτη καμπάνα κίναγαν τα «κομποΐα» απ' τους μαχαλάδες.

Κανταρέλλα, οι Καλυβαίοι ανηφόριζαν, στο σφεντάμι του Μήτσου Κώστα ο πρώτος και στην αυλόπορτα της Νάκου Χήταινα ο τελευταίος.

Οι πέρα-μαχαλιώτες ξεκάμπαναν στού Κώστα Πάνου και αντάμωναν με τους άλλους πούρχονταν απ' τα παρασπώρια, τη Τζούμα, την Βύλια, την αρχοντόρουγα. Περπάταγαν μπροστά οι άντρες με κατακαίνουργιες μάλινες μαύρες φορεσιές και κάπου φαίνονταν και κανένα τσαρούχι «τελατινέ-νιο» φτιασμένο «παραγγελιά» στην Πράμαντα στο Μπόγδο. Γυάλιζαν από μακριά τα κουμπιά από το μαντύο του μπάρμπα Γιάννη· κι' άστραφτε η κάτασπρη Μπουραζάνα του μπάρμπα Χρίστου. Κι' οι γυναίκες ξωπίσω απ' τους «αφεντάδες» περπάταγαν λυγρόκορμες με μακριά υφαντά φουστάνια με φέλλα στον πάτω, με πανωσέγκουντο στο κορμί, κεντητό με γαΐτάνια, και με μαντήλια στο κεφάλι στολισμένα με χάντρες και «πουλίτσες».

Σάν σήμαινε απόλυση έτρωγαν το αντίδωρο και καρτέραγαν στην πόρτα την καλημέρα και την ευλογία του Παπαδημήτρη κι' όλοι μαζί οι άντρες κάθονταν αραδιασά στο «σοφαλίκι». Εκεί έστριβαν τσιγάρο, άλλαζαν κουβέντες και καρτέραγαν να τους πάρει ή σειρά να πιούν καμιά γουλιά ρακί από το «μπαΐκούσι» (παγούρι καλάινο) και να φουμάρουν καφέ σε χοντρές κύκαρες απ' τον «καράπαπα» πού χόχλαζε στη χόβολη σά πουνραράκια ο Χρίστο Καλατζής. Στο διπλανό πουνραρι κρέμονταν αχνιστή ή γίδα κι' έδιναν και έπενναν τα χατζάρια του Γιώρ-Γιάν.

Σε λίγο ξεκάμπισαν και οι πραματευτάδες. Σε μία γωνιά ο Λέτσιος από την Πράμαντα αράδιαζε τα τσιπιά, τις πυροτιές, τις τσεκούρες και όλα τα γύφτικα σύνεργα.

Παραπέρα ο Γιαννακούλη Παππάς, κι' ο Νίκο Μπούσης έστρωσαν τα μπλαρότσουλα και άπλωσαν το εμπόρευμα. Φύλλα μπακαλάρου, ασκιά με λάδι, κόκκινο με τη φλούδα και τσακμακόπετρες. Έβγαζαν τον «αρναούτη» απ' τον γκόρφο και ψώνιζαν οι «αφεντάδες» και τάπενναν παραμάσκαλα οι νοικοκυρές και έφευγαν για το κονάκι.

Παραφωνία στο σκηνικό ο μπαρδακός απ' το Σκούπο. Ψηλός, κουρελής, με τσιρώτα αρμαθισμένα στο μούτρο με μία ραβδά στο χέρι για να διώχνει τα σκυλιά και τα διαολοπαίδια πού τόν πουνταβόλαγαν, έφερνε «συντήλα» το χωριό. Φόβος και τρόμος στα σχολαρούδια.

Σάν μεσορανούσε ο ήλιος, φορτωμένοι με τα νέα πού έμαθαν στο μοσχώρι απ' τους άλλους και απ' το δάσκαλο πού διάβασε και εξήγησε την εφημερίδα, σκόρπαγαν για τα κονάκια για να φάνε το μεσημεριανό.

Κι' ο Χρήστο Νάσιος «πού γέλαγε και στο κλαρί την κίσα» μάζευε όλα τα ανάλατα της Κυριακής και κάθονταν και σκάρωνε καθεμιανού το παραγκόμι του και κύλαγε ή ζωή.

ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ-ΤΟΠΟΝΥΜΙΕΣ

Τρέξαμε, ρωτήσαμε, μάθαμε και είμαστε στη ευχάριστη θέση να δημοσιεύσουμε απ' αυτό το φύλλο, τις ονομασίες των διαφόρων τοποθεσιών του χωριού μας.

Με τον καιρό θα προσπαθήσουμε να τις τοποθετήσουμε πάνω σ' ένα σκαρίφημα του χωριού μας ούτως ώστε να μπορούμε όλοι σε ποιά ακριβώς σημείο είναι ή κάθε ονομασία.

Αν παρ' όλα αυτά μάς διαφύγει καμιά θα χαρούμε πολύ αν μάς γράψετε σχετικά.

A

Αγία Τριάδα, Αδάμ, Αι Γιώργης, Αι Δημήτρης, Αι Λιάς, Ακουμπιστήρι, Αλαταριές, Αλών το βάβω, Αλών τ' Μητρο Καλύβα, Αμαναγκαριά Απελάκια, Αναστάση, Ανεμότρυπα, Απδιές, Αρξα, Αρμύρες, Αρχοντόρουγα, Ασβεσταριά τ' παπά Νικ', Α σβότρυπες

B

Βίλια, Βουρλίγκια, Βρό, Βρύση Βρύς' Κασούπ' Βρύς τ' Εξαρχου, Βρωμονέρι.

Γ

Γκορτσιές τ' αλέξη, Γιαλαβουδρό, Γιώρ' Δήμ' Γιωργούλα, Γιωταίκα, Γούπατο Γουνούλα, Γραβιάς,

Δ

Διανάτικα, Δίστρατα, Δοκίμ' Δοσαίκα, Δραμπαλού

Z

Ζιάγκλα

ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ ΥΠΑΙΘΡΙΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΠΟ

Η Υγεία είναι το πολυτιμώτερο αγαθό, είναι ή αρμονική, σωματική, πνευματική, ψυχική και Κοινωνική κατάσταση ισορροπίας μέσα σε κατάλληλο «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ».

Τα προβλήματα της Υγείας εξαρτώνται και καθορίζονται από το περιβάλλον, όπως είναι το νερό, ο αέρας, το έδαφος, ή κατοικία, ή διατροφή, τα σκουπίδια πού επιδρούν καλά ή άσχημα πάνω στην Υγεία.

Είναι βέβαια Κρατική υποχρέωση ή εξασφάλιση της Υγείας. Αλλά είναι και υποχρέωση του ατόμου, της ομάδας του πλυσμού του Οικισμού, της Κοινότητας, του Δήμου να αναπτύξει, να βελτιώσει και να διατηρήσει καθαρό το περιβάλλον πού επηρεάζει άμεσα την Υγεία.

Τα θέματα του περιβάλλοντος αποτελούν σήμερα το κατ'εξοχήν θέμα του Κοινού: Κανένα πρόβλημα δεν μπορεί να λυθεί αν το Κοινό δεν γνωρίζει τις λεπτομέρειες του προβλήματος και δεν συμμετέχει εις την επίλυσή του ενεργά είτε σαν παράγοντας μολύνσεως και ρυπάνσεως μειώνοντας και τα δύο, είτε σαν προστάτης του περιβάλλοντος.

Τα απορρίμματα αποτελούν σημαντικό πρόβλημα ρύπανσης και υποβάθμιση του περιβάλλοντος, κυρίως για τις αστικές περιοχές.

Οι αγροτικές περιοχές έχουν πρόβλημα κοπριάς κυρίως.

Το κοινό είναι εκείνο πού ρυπαίνει μία πόλη και το κοινό επίσης καταστρέφει ένα τοπίο και μία ακτή πού οφείλεται κυρίως στην όχι σωστή ενημέρωσή του και διαπαιδαγώγησή του με τα μαζικά μέσα ενημερώσεως, την τηλεόραση, το ραδιόφωνο, τον τύπο.

Η ύπαρξη του ανθρώπου και ή δραστηριότητά του, είναι συνεφασμένη με τη δημιουργία σκουπιδιών μισό τόνο το χρόνο κατ' άτομο περίπου.

Για να εκλείψει ή απαράδεκτη και ανεξέλεγκτη διάθεση σκουπιδιών, χρειάζεται:

- Ενας κατάλληλος χώρος διαμορφωμένος και περιφραγμένος.
- Κατάλληλο σύστημα διαθέσεως — Υγειονομική ταφή.
- Κατάλληλη συγκέντρωση και αποκομιδή.

Η τήρηση καθαριότητας και ή συλλογή σκουπιδιών, γίνεται με την ευθύνη και με έξοδα του ιδιοκτήτη ή του νομέα του χώρου.

Η αποκομιδή και ή διάθεση γίνεται με την ευθύνη του Δήμου ή της Κοινότητας.

ΕΙΔΙΚΩΤΕΡΑ ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ

- Οι πολίτες πρέπει να ασχολούνται με μεγάλη προσοχή με την ατομική και οικογενειακή υγιεινή (ατομική καθαριότητα σπιτιών — ασβέστωμα και καθαριότητα των ιδιωτικών χώρων).
- Οι Δήμοι και Κοινότητες να διατηρούν καθαρούς και ευπρεπείς τους κοινόχρηστους χώρους (τακτικός καθαρισμός δρόμων, δενδροφύτευση, συντήρηση πάρκων, καθαριότητα κοινοχρήστων αποχωρητηρίων, δοχείων απορριμμάτων).
- Οι παραθαλάσσιες Κοινότητες να τοποθετούν δοχεία απορριμμάτων, πινακίδες και να γίνεται περιοδικός καθαρισμός των ακτών.
- Τέλος για καλλίτερη, οικονομικώτερη και ευκολώτερη αντιμετώπιση του όλου προβλήματος σκουπιδιών, θεωρώ απαραίτητη τη δημιουργία συνδέσμων από ομάδες κοντινών Κοινοτήτων, για τη σωστή διάθεση αυτών.
- Οι μικρές Κοινότητες πού αδυνατούν για την εξεύρεση χώρου απορρίψεως σκουπιδιών, μπορούν σύμφωνα με την Υγειονομική Διάταξη να συστήσουν στους κατοίκους τους να τα διαθέτουν σε λάκκους πλησιέστερα στα δικά τους σπίτια και να τα καλύπτουν με χώμα. —

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

(ιατρός Υγιεινολόγος)

Ο ΟΒΕΛΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

Τον τελευταίο καιρό πέθαναν πολλοί συγχωριανοί μας και αυτό επηρέασε πάρα πολύ τις διάφορες εορταστικές εκδηλώσεις στο χωριό μας.

Σ' αυτό καθώς και στον άστατο καιρό θέλουμε να αποδώσουμε το ότι μόνο λίγες οικογένειες διατήρησαν για φέτος το έθιμο του ΟΒΕΛΙΑ.

Μετρημένες στα δάχτυλα οι οικογένειες πού έψησαν και γλέντησαν την ημέρα της Λαμπρής με πρωτοπόρο πάντα σ' αυτές τις εκδηλώσεις την οικογένεια των ΜΗΤΣΑΙΩΝ πού φέτος σαν απ' την Αθήνα και τα Γιάννενα για να κάνουν Πάσχα στο χωριό.

Ο Γιάνν' Γάκης (κι' αυτός πρώτος) έψησε κι' αυτός στο περίβολι, ο Σπύρο Μήτσης από πάνω, ο Κώστας τ' Νίκο Βήχα με τον Γαμπρό του τον Κώστα τ' Μητρο Χρήστου στα Παρασπώρια, ο Βασίλης του Τάκη Βασιλάκη στ' Λάκα τ' Γιώρ' Δήμ' και άλλοι.

Οι υπόλοιποι έκαψαν τη γωνιά με Σκάρπες και έψησαν το κατσίκι στη γάστρα.

Ας ελπίσουμε πώς τού χρόνου μιάς και το Πάσχα θα είναι πιο αργά το χωριό μας θα γλεντήσει περισσότερο και θα ζωντανέψουν για μιά φορά ακόμη εκείνα τα παλιά γλέντια πού γινόταν τέτοιες μέρες στο χωριό μας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΛΩΡΟΣ

ΑΝΕΞΕΛΕΓΚΤΗ ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΣΚΟΥΠΙΔΙΩΝ

ΚΤΙΣΤΑΔΙΩΤΙΚΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Τόν μήνα αυτό ο Σύλλογος «ΣΚΟΥΦΑΣ» Άρτας γιόρτασε με μεγάλη επιτυχία τον ποιητή του Βουνού και της Στάνης ΚΩΣΤΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ.

Εμείς σε συμπαράσταση στον ανωτέρω Σύλλογο πού πολύ μός βοήθησε και σαν φόρο τιμής στον Μεγάλο ποιητή αφιερώνουμε την πιο κάτω σύνθεση.

ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

Θέλησες κάποτε ν' ανέβης στα ψηλά και γύρεψες στο Σταυραετό βοήθεια.

Σ' έσπρωχνε ή φλόγα της αρρώστιας σου ή βαριά σ' έσπρωχνε ή φλόγα πού σου έκαίγε τα στήθια.

Έβγαίνες πάντοτε στ' απάτητα βουνά κι' είχες παρέα σου την όμορφη φλογέρα αλλά ή μοίρα σου σε δίκασε σκληρά και πριν χαρείς σε έκοψε μιά μέρα.

Το όνειρό σου ήταν πάντα ή λευτεριά ποτέ δεν άντεξες στού τούρκου τη συνήθεια κι' αν σε κυνήγησε απ' όλα τα σκολεία βρήκες το δρόμο σου χωρίς καμιά βοήθεια.

Όλη ή Ελλάδα έχει κλάψει γοερά τον άδικο και πρόωρο χαμό σου κι' ο σταυραετός με μαζεμένα τα φτερά εκεί στην Πίνδο καρτερεί τον ερχομό σου.

ΓΙΩΡΓΟΣ Β. ΦΛΩΡΟΣ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Τα τελευταία χρόνια ή Κοινή γνώμη συνειδητοποίησε την υποβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος και την ανάγκη εξεύρεσης των καταλλήλων λύσεων για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος. Πράγματι, είναι λίγες οι φορές πού δεν αντιμετωπίζουμε στην καθημερινή μας ζωή, τό ένα ή τό άλλο φαινόμενο μόλυνσης του περιβάλλοντος. Στη συνειδητοποίηση αυτή της κοινής γνώμης συνετέλεσαν και μιά σειρά καταστροφικά φαινόμενα. Έτσι τά ναυάγια του «Άμόκο-Καντίζ», της «Έλένης V», του «Μπετελζέξ» και του «Τάνιο» κατάδειξαν τον κίνδυνο της μόλυνσης των θαλασσών από τα πετρελαιοειδή. Τό «Σοδέξ» στην Ίταλία έδειξε τούς κινδύνους πού ένυπάρχουν στην κατεργασία έπικινδύνων ουσιών στη βιομηχανία. Τέλος ή οικονομική καθιστά τη μη λελογισμένη εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων και των πρώτων ύλων περισσότερο παράλογη στο βαθμό πού οι τελευταίες δεν είναι ανεξάντλητες και, πάρα πολλές φορές ή σπατάλη και ή μόλυνση τού περιβάλλοντος είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους. Έτσι κάθε μέρα στην Κοινότητα οι Εύρωπαίοι παράγουν 5 περίπου εκατ. τόννους κατάλοιπα πού ενα σημαντικό τους μέρος θά μπορούσε να είχε αποφευχθεί ή να επαναξιοποιηθεί. Η οικονομική κρίση έκανε επίσης φανερή την ανάγκη για τη διαμόρφωση πολιτικών πού αποσκοπούν όχι τόσο στην αύξηση της ποσότητας των διαθεσίμων αγαθών όσο στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής.

Η φύση δεν θεωρείται πιά —και εύτυχώς— σαν ένα στοιχείο άμετάδλητο και ξένο πρὸς τόν άνθρωπο. Είναι φανερό ότι αυτό πού αποβάλλουμε στο περιβάλλον μας επανέρχεται με τόν ένα ή με τόν άλλο τρόπο. Οι άτμοσφαιρικές μολυσματικές ουσίες διαχέονται απ' τούς ανέμους και μετά πέφτουν και πάλι στην γή με τη βροχή. Τα έντομοκτόνα, τα ζιζανιοκτόνα ή τά λιπάσματα πού χρησιμοποιούνται σε μαζική κλίμακα ή χωρίς διάκριση μπορούν να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην πανίδα, τα ύδροφώρα κοιτάσματα τα στρώματα τού εδάφους και έπομένως στον άνθρωπο. Τα τοξικά κατάλοιπα μολύνουν τούς μικροοργανισμούς ιδιαίτερα μάλιστα ο μόλυβδος ο υδράργυρος και άλλα βαριά μέταλλα. Η μόλυνση στη Μεσόγειο έπειδή άκριβώς άποτελεί τόν εύνοούμενο τόπο διακοπών 30 εκατομ. Ευρωπαίων, έχει φτάσει σε άνησυχητικά επίπεδα.

Η μόλυνση είναι ιδιαίτερα σιθητή στις πόλεις. Οι μεγάλες συγκεντρώσεις ανθρώπων και βιομηχανικών μονάδων συντελούν στη φθορά τού φυσικού περιβάλλοντος. Οι συνθήκες εργασίας και ζωής επιδεινώνονται από την ήχομόλυνση, τόν μολυσμένο αέρα, τη ρύπανση, την κυκλοφοριακή συμφόρηση και την άκαταίσθητη αρχιτεκτονική αί πολεοδομία των νέων συνοικιών.

Όσον άφορά τό άγροτικό περιβάλλον διαθρώνεται διπλά. Στην περιφέρεια των αστικών συγκροτημάτων και σε ώρισμένες ιδιαίτερα Οραίες περιοχές πού χρησιμεύουν σαν τόπος έγκατάστασης της δεύτερης κατοικίας. Τελικά όλα αυτά έχουν πολύ δυσμενείς επιπτώσεις. Κατασπατάληση των φυσικών πόρων και πολλών πρώτων ύλων, άπώλεια χρόνου, ενέργειας και χρήματος, υπονόμηση όρισμένων ήθίκων και πολιτιστικών αξιών, ανάπτυξη της θίας μερικές φορές. Αυτές άκριβώς οι διαπιστώσεις προσέδωσαν τόση μεγάλη σημασία στις πολιτικές για την προστασία τού περιβάλλοντος πού προωθούνται τά τελευταία χρόνια από την Εύρωπαϊκή Κοινότητα και τά κράτη μέλη.

Η ΜΑΜΜΗ

Η κυρά μαμμή είχε ξετρελλάνει το χωριό με τις ομορφιές και τις γλύκες της.

Λαμπρή χωρίς λαμπάδες

Συνέχεια από την 1η σελίδα

Έχω εδώ την αραβίδα μου να κατεβάζω έναν από σάς εδώ για να κάνει και αυτός τέτοια Λαμπρή που κάνω εγώ».

Σάν νύχτωσε, με τη ψυχή στο στόμα, μαζεuthήκαμε και πιάλι κι εκεί στα αποκαΐδια των αρνιών ψάλαμε το «Χριστός Ανέστη» μέσα στο σκοτάδι και ψαχουλώντας ήπιαμε με τη σειρά από μια ταμιζάνα, που γλύτωσε απ' τις σφαίρες, από μια γουλιά κρασί. Ευχρηθώκαμε σ' αυτόν που αναστήθηκε και λυτρώσε τον άνθρωπο να μάς λυτρώσει απ' τα βάσανά μας και να μάς αξιώσει να κάνουμε του χρόνου Λαμπρή στα κονάκια μας με λαμπάδες και κόκκινα αυγά». —

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Παρ' όλο που οι καιρικές συνθήκες ήταν οι χειρότερες για εκδρομή πρωτομαγιάς παρ' όλο που η συμμετοχή των μελών δεν ήταν μεγάλη (θέλουμε να πιστεύουμε πως αυτό οφείλεται στις κακές καιρικές συνθήκες) η εκδρομή της πρωτομαγιάς είχε τέτοια επιτυχία που κανείς δεν περίμενε.

Γύρω στις οκτώ το πρωί έφθασε το λεωφορείο με την Αδελφότητα των Αθηνών γύρω στις εννέα φτάσαμε εμείς απ' την Αρτα.

Κατά τις δέκα το πρωί όλοι μαζί και με συμμετοχή πολλών άλλων συγχωριανών μας που μένουν στο χωριό πήγαμε στην Αγία Τριάδα και στήσαμε ένα γλέντι άνευ προηγουμένου. Ο Κώστας ο Θεοχάρης μάς ακολούθησε με διάφορα ποτά και οποσδήποτε βοήθησε στο να ανέβει το κέφι σ' όλους μας.

Στήσαμε χορό τρικουβερτο, στην αρχή με κασέτες, μα σάν μπήκε στο κέφι ο Αντώνης τ' Τάκ' τ' Κώστα Γιάννη κι άδραξε το βιολί που κουβάλαγε μαζί του απ' την Αρτα και κε το πελεκούδι.

Γυρίζοντας κατά τις δύο το μεσημέρι στο χωριό μάς περιμεναν αχινιά τα κατοίκια που ψήσαμε στο φούρνο. (τά ψήσαμε στο φούρνο λόγω καιρού).

Κάνοντας πρόποση ο πρόεδρος της Αδελφότητάς μας ευχαρίστησε τα μέλη για τη συμμετοχή τους, καθώς και τα μέλη των Αθηνών και επισήμανε το γεγονός πως οι δύο Αδελφότητες για πρώτη φορά απ' την ίδρυσή τους αντάμωσαν σε κοινή εκδήλωση και ευχήθηκε να είναι η απαρχή μελλοντικών συναντήσεων. Ευχαρίστησε επίσης την κοινότητα που με το σο ενδιαφέρον παρακολουθεί την πορεία του Συλλόγου μας.

Σ' απάντηση ο Γραμματέας Γιώργος Γιαννάκης που εκπροσωπούσε την κοινότητα ευχήθηκε κι' αυτός να πυκνώσουν οι συναντήσεις μας για το καλό του συνόλου και του χωριού μας.

Τελευταία μίλησε σάν εκπρόσωπος των Αθηναίων ο Στέφανος ο Φλώρος που αφού μάς ευχαρίστησε για το τραπέζι που τούς κάναμε, εξήρε την προσπάθεια για μελλοντικές συναντήσεις των δύο συλλόγων και ευχήθηκε το καλώς Ανταμώσαν.

Μετά το φαγητό τραγουδήσαμε όλοι μαζί τραγούδια του χωριού μας και εν συνέχεια που αν δεν μάς σταμάταγε η βροχή με το κέφι που επικρατούσε θα είμαστε ακόμη εκεί.

Η διάλυσι έγινε κατά τις επτά το βράδυ που φύγαμε με το Λεωφορείο για Αρτα.

Πρίν κλείσουμε όμως θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους συνέβαλαν στην επιτυχία της εκδρομής με πρώτο και καλλύτερο τον Αντώνη με το βιολί του, τον Κώστα τον Παπαδημητρίου που το λεωφορείο του ήταν στη διάθεσή μας, τον Κώστα Θεοχάρη και άλλους.

Δέν μένει τίποτε άλλο απ' το να ευχηθούμε καλή αντάμωση σ' ένα καινούργιο γλέντι.

ΣΤΑΜ ΣΤΑΜ.

— Ετσι μου έρχιτι να γίνου βρέφους και να πέσου... στην αγκαλιά της! έλεγε ο επιλοχίας Καραμούστακος, όταν την αντίκρυζε.

Ηταν λαγγυτή η κυρά μαμμή, ήταν μαργιόλα, ήταν μ' όλα τα χρονάκια της σβέλατα και κρουστή και νόστιμη, που αν την έπιανε στα χέρια του ο Καραμούστακος, θα την έκανε να τριξή σαν καρπούζι.

Με τόσα χαρίσματα, με άλλα τόσα παραδόκια, με μιά γλυκειά ωριμότητα ηλικίας, σάν ώριμο βερούκο, μ' εκείνα τα παιχνιδιάρικα τα μάτια της, μ' όλες τις μαργιολιές και τις νοστιμιές του κορμιού της, άναβε τον πόθο όλων των νέων και των γερασμένων και των παραγερασμένων του χωριού, αλλά τον Καραμούστακο, τον φρούραρχο και τον επιλοχία της περιφέρειας τον είχε κυριολεκτικώς ζουρλάνει!...

Μά, αλλοίμονο, του κάκου πήγαιναν τα «Αχ» και τα «Βαχ» του, τα κουνήματα και τα λυγίσματά του, της μέσης τα σφυξήματα, οι χιονάτες φουσανέλλες του και του φεισιού ή φούντα ή παιχνιδιάρια.

Η μαμμή ούτε εγύριζε να δει, τον καλοδεμένο στρατιώτη.

Είς μάτην, ως φρούραρχος που ήτανε, και να ρηθί «εις επαφήν» μαζί της, την καλούμε με τις άλλες του χωριού αρχές σ' συσκέψεις, για τα διάφορα «υπηρεσιακά ζητήματα» ή την έβαζε μέλος των επιτροπών, πάντοτε όμως υπό την προεδρία του, όταν ελάμβανε διαταγές να κάμη εράνους «για την ανέγερσι ανδριάντος υπέρ της Ελληνίδος γυναικός», ή προς εορτασμόν της Εκατονταετηριδος του χωριού. Την είχε διορίσει ακόμα και αντιπρόεδρο, «ως ειδική» στην επιτροπή «προς προστασίαν του Παιδιού». Μά όλα πήγαιναν χαμένα. Η μαμμή ήταν ανένδοτη!

Είς μάτην φρόντιζε και το χωριό ολόκληρο να τους ζευγαρώσει, βλέποντας ποσο ταιριαστό ζευγάρι θάκταναν οι δυο τους. Είς μάτην τραγουδούσαν στους δρόμους τα παιδιά κι η λιανομαριά:

Μωρή Μαμμή — Κυρά Μαμμή,
με το κοντό φουστάνι,
μόνον ο Καραμούστακος
στεφάνι θα σου βάνη!...

Η μαμμή, όπως είπαμε, ήταν αμετάπειστη. Δεν εννοούσε να συγκινηθή.

Όταν πρωτάκουσε ο Καραμούστακος το παραπάνω τραγούδι έγινε θηρίο, παρ' όλη την αγάπη πουχε στη μαμμή. Καθσε λοιπόν και σύνταξε έγγραφο διαμαρτυρία στο δάσκαλο του χωριού, παραπονούμενος για τα παιδιά. Κι' ο δάσκαλος, θέλοντας να τον ευχαριστήσει, υποσχέθηκε να αποβάλει τους μαθητάς που τραγουδούσαν το σκανδαλώδες τραγούδι.

Μόλις έμαθε την απόφασι του δασκάλου ο Καραμούστακος, θύμωσε αντί να ευχαριστηθή.

— Τι θα κάμη, λέει, φώναξε, θ' αποβάλει τα παιδιά; Κι την κυρά μαμμή γιατί την έχουμι στού χουργιά, πιρικαλώ;

Ετσι ο σεβντάς του Καραμούστακου δεν είχε γιατρεία. Ηταν τρελλός με τη μαμμή, μά η μαμμή ήταν άκαρδη και σκληρή!...

Είς μάτην αναστέναζε, ο δυστυχος είς μάτην τραγουδούσε ερωτικά δίστιχα, όταν ο δεκανέας Κουτσοκολός έπαιζε στον ταμπούρα με μεράκι κάθε φλογερό τραγούδι:

Όταν σε δώ ραγίζομαι,
τα δάκρυά μου στάζουν,
παγώνω λιώνω σάν-κερί,
που στη φωτιά τό βάζουν!...

Εκείνη ήταν ανένδοτη.

— Εγώ δε θέλω στρατιωτικό. Εγώ θα πάρω δικηγόρο, έλεγε και ξανάλεγε.

Δικηγόρο ήθελε κι' άς έτρωγε και τσουκνίδες.

Ο κακορίζικος Καραμούστακος ήταν πιά για τα σίδερα. Ακούσε εκεί να μὴν τον θέλη!... Ξεφώνιζε λοιπόν όπου ατεκόναν:

— Πιλουχίας τούν ημζώνουν, σ' λείει ού άλλους, κι να σι πιριφρουνέ!... Τσ' πήρι ού διάουλους τούν παπ' λάκη, τσ' πήρι!... Κι γιατί ουρέ; Μήπως μου τα δώσαν χάρισμα, τού-

ΜΙΚΡΑ-ΜΙΚΡΑ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ της Αδελφότητας κ. Γιώργος Φλώρος επισκέφθηκε την Αδελφότητα των Αθηνών και είχε επαφές με τον πρόεδρο κ. Δημήτριο Παπαδημητρίου, τον Γραμματέα κ. Δημήτριο Βήχα και συμβούλους του Αθηναϊκού συλλόγου όπου συζητήσαν θέματα που αφορούν του δύο συλλόγους καθώς και προβλήματα του χωριού μας.

Ο ΧΩΡΙΑΝΟΣ μάς κ. Κώστας Βήχας, Νομομηχανικός Ιωαννίνων που τόσο βοήθησε το χωριό μας αλλά και γενικά την περιοχή μας, μετατέθηκε στη Ρόδο.

Θέλουμε να πιστεύουμε πως ο κ. Βήχας με την μεγάλη του αγάπη που έχει για το χωριό μας θα συνεχίσει να βοηθάει το χωριό έστω κι' απ' τη Ρόδο.

Η εφημερίδα μας εύχεται στον κ. Βήχα καλή επιτυχία στα καινούργια του καθήκοντα και να είναι σίγουρος πως κάθε μήνα θα είναι κοντά του σάν ένας κρίκος μεταξύ Ρόδου και Κουσοβίστας, σάν ένα γράμμα απ' το σπίτι του στο χωριό.

ΣΧΕΤΙΚΑ με μιά μικροπαραζήτηση που έγινε την Μεγάλη Πέμπτη στο χωριό μας επειδή δεν έγινε λειτουργία στην Αγία Παρασκευή ο παπα-Νίκος Μήτσος μάς λέει:

Την ημέρα αυτή είναι αδύνατο να λειτουργήσει σε άλλη εκκλησία γιατί γίνεται ο προηγιασμένος άρτος και πρέπει να αγιασθεί στην εκκλησία που λειτουργεί όλο το χρόνο. Εκτός απ' την ημέρα που γιορτάζει η Αγία Παρασκευή, σε συνέχεια με τους χωριανούς μπορεί να λειτουργήσει ένα Ψυχοσάββατο, ή του Φτωχού Λαζάρου, ή του Λαζάρου που είναι για τις ψυχές στην Αγία Παρασκευή.

Εμείς απ' τη μεριά μας ευχαριστούμε τον παπα-Νίκο που μέσω της εφημερίδας μας κάνει αυτή τη διευκρίνιση.

ΠΕΝΘΟΣ

Μετά από ολιγόμηρη ασθένεια πέθανε στις 23 Απριλίου ένα από τα μέλη της Αδελφότητας, ένας γεμάτος ζωή και δραστηριότητα άνθρωπος, ο Σόλων Κούγκουλος.

Σε έκτακτη συνέλευση το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας αποφάσισε τα κάτωθι:

1. Να παρακολουθήσει την κηδεία
2. Να καταθέσει στεφάνι στη μνήμη του και
3. Να μεταφέρει τα συλλυπητήρια του Συλλόγου στους συγγενείς του εκλειπόντος.

Η εφημερίδα μας απ' τη μεριά της της οποίας ήταν συνδρομητής στέλνει στα παιδιά του και στους λοιπούς συγγενείς ΘΕΡΜΑ ΣΥΛΛΥΠΗΤΗΡΙΑ.

ΔΙΑΔΩΣΤΕ

ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

τα τα έρμα, τα γαλόνια.. Μήπως δεν τα πήρα ανυπερθέτους διά την προυσουπική μ' αξία; Μήπως δεν ιέχασα τού αίμα μου, κι' ιγώ, για την πατρίδα;... Μήπως δεν είμι ιγώ υπεξιωματικούς τού Ιλληνικού στρατού; Τι ιέχου κι' δε μί θέλει.. Μή δεν είμι αρτιμής και υπεράξιους είς τα πάντα; — Έτσι είναι τα θυληκά, καπετάνιε, τού έλεγε ο παπός τού χωριού, ο οποίος είχε χρηματίσει διάκος πρίν, και ήξερε κατά βάθος τις γυναίκες. Κάνουν πρίν τα νάζια τους κι' έπειτα πέφτουν σάν ώριμα ροδάκινα στην αγκαλιά τού λεγάμενου.

— Τριπλούν γαλόνι, ιδώ, βρέ αδερφέ!... συνέχιζε ο Καραμούστακος. Πιλουχίας σου λείει ού άλλους, κι' δη τους ημζώνουν με πολεμικά μετάλλια, ένα σουρό, τάν κουδούνια σε «κεσέμι». Νά βροντάν, σάν πηρηπάσου, κι' να ρα' ζιτ' ή καρδιά της!... Καμπάνες της αγίας Σοφίας!...

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Όλοι μαζί αδελφωμένοι κάτω απ' το δέντρο της Αγίας Τριάδας.

Φτάνοντας στην Αγία Τριάδα